

(NIE)PRZEKŁADALNOŚĆ: EKWIWALENTY TERMINÓW
TECHNICZNYCH NA PRZYKŁADZIE CHIŃSKIEGO
TŁUMACZENIA *PRAWIEKU I INNYCH CZASÓW*
OLGI TOKARCZUK

Wprowadzenie

Obecność polskiej literatury w Chinach sięga początku XX w., kiedy to chińska inteligencja zaczęła tłumaczyć polskie dzieła pośrednio z innych języków na język chiński. Pierwszym przelożonym na język chiński dziełem literatury polskiej był *Latarnik* Henryka Sienkiewicza w wykonaniu Wu Chou w 1906 r.¹ Liczba wydawnictw literackich tłumaczonych z języka polskiego na chiński stopniowo wzrastała w latach 1978–2014 od momentu, gdy Chiny otworzyły się na literaturę obcą po „rewolucji kulturalnej”. To w tym czasie zaczęły powstawać przekłady bezpośrednie z języka polskiego na chiński (np. *Quo vadis* Sienkiewicza w tłumaczeniu Lin Honglianga w 1983 r.). Do najważniejszych tłumaczy literatury tego okresu należeli Yi Lijun, Zhang Zhenhui i Lin Hongliang².

Jednak niewielu polskich autorów zyskało tak dużą popularność w Chinach i na Tajwanie, jak Olga Tokarczuk. Na temat polskiej laureatki Nobla i Bookera napisano ponad 20 rozpraw naukowych w Państwie Środka, co stanowi najlepszy wynik wśród polskich pisarzy³. Pierwszą powieścią Tokarczuk przelożoną na język chiński był *Prawiek i inne czasy* przetłumaczony przez profesor Yi Lijun (易丽君)⁴

DOI: 10.4467/23538724GS.24.022.21051

* ORCID: 0000-0003-1427-1795

¹ Y. Li, *Literatura polska w Chinach*, przedm. Y. Lijun, posł. Z. Gang, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Wydawnictwo Gnome, Katowice 2017, s. 29–31, 36.

² *Ibidem*, s. 42–51.

³ Y. Li, *Człota narracja: nowe oblicze literatury polskiej w oczach Chińczyków*, „Poznańskie Studia Polonistyczne. Seria Literacka” 2021, nr 40, s. 39.

⁴ Profesor Yi Lijun urodziła się w 1934 r. w prowincji Hubei w Chinach. W 1954 r. wyjechała na stypendium na Uniwersytet Warszawski, by studiować polonistykę. Uczyla się tam przez sześć lat. W 1962 r. rozpoczęła pracę w Pekińskim Instytucie Języków Obcych. Pierwszym przekładem literatury polskiej na język chiński autorstwa Profesor Yi Lijun była trzecia część *Dziadów* Ada-

i jej męża Yuan Hanronga (袁汉镕). Tytuł wspomnianego dzieła w języku chińskim jest dosłownym przekładem tytułu polskiego, tj. 太古和其他的时间 (*Tàigǔ hé qítā de shíjiān*). Książka w tym tłumaczeniu została po raz pierwszy wydana na Tajwanie w 2003 r. przez Locus Publishing House. W 2006 r. została opublikowana w Chińskiej Republice Ludowej przez wydawnictwo Hunan Wenyi Chubanshe. Dzięki sukcesom odniesionym na rynku literackim przekładu *Prawieku i innych czasów* wydawnictwo Locus Publishing House w 2007 r. postanowiło wydać na Tajwanie przekład *Domu dziennego, domu nocnego* (白天的房子, 夜晚的房子, *Báitiān de fángzi, yèwǎn de fángzi*) również autorstwa Yi Lijun i Yuan Hanronga⁵. W 2018 r. Olga Tokarczuk otrzymała prestiżową nagrodę Bookera za *Biegunów*, a w 2019 r. Nagrodę Nobla za 2018 rok, dzięki czemu zyskała większą popularność wśród chińskich czytelników. Powieść *Bieguni* została przetłumaczona z języka angielskiego na chiński przez Yu Shi (于是) i wydana w Chińskiej Republice Ludowej pod tytułem 云游 (*Yúnyóu*). Kolejnymi książkami były *Opowiadania bizarne* (怪诞故事集, *Guàidàn gùshìjī*) przełożone przez Li Yinan (李怡楠) i *Szafa* (衣柜, *Yīgǔi*) przetłumaczona przez Zhao Zhen (赵祯) i Cui Xiaojing (崔晓静). Książki we wspomnianych przekładach zostały wydane w Chinach w 2020 r. Z kolei rok później w Chińskiej Republice Ludowej opublikowano *Prowadź swój pług przez kości umarłych* (糜骨之壤, *Mígǔzhīrǎng*)⁶ w przekładzie He Juana (何娟) i Sun Weifenga (孙伟峰), *Lalkę i perłę* (玩偶与珍珠, *Wǎn'ou yǔ zhēnzhū*) w tłumaczeniu Zhang Zhenhua (张振辉)⁷ oraz *Grę na wielu bębenkach* (世界上最丑的女人, *Shìjièshàng zuì chǒu de nǚrén*) przełożoną przez Mao Yinhui (茅银辉) i Fang Chena (方晨)⁸.

Powieść *Prawiek i inne czasy* jest najwyżej ocenianym dziełem Tokarczuk na chińskim portalu Douban. Została oceniona przez 13 672 użytkowników i zdobyła 8,9 na 10 punktów⁹. Zdaniem chińskich czytelników dzieła Olgi Tokarczuk

ma Mickiewicza. Tłumaczenie to jest istotne dla historii literatury obcej w Chinach, ponieważ *Dziady* były pierwszym dziełem literatury obcej przetłumaczonym na język chiński po „rewolucji kulturalnej”. Profesor Yi Lijun przełożyła na język chiński wiele dzieł literatury polskiej, w tym *Krzyżaków* Henryka Sienkiewicza, *Pana Tadeusza* Adama Mickiewicza czy *Ferdynandę* Witolda Gombrowicza. Należała do grona najznajmniejszych tłumaczy literatury polskiej na język chiński. Była wielokrotnie odznaczana w Polsce za swój wkład w jej popularyzację w Chinach i na Tajwanie, m.in. odznaką „Zasłużony dla Kultury Polskiej”, zmarła w 2022 r., *Wspomnienie o prof. Yi Lijun*, 8.02.2022, <https://www.gov.pl/web/chiny/wspomnienie-o-prof-yi-lijun> (dostęp: 3.01.2025).

⁵ Y. Li, *Literatura polska w Chinach*, s. 53.

⁶ Y. Li, *Czuła narracja...*, s. 30–32.

⁷ *Wǎn'ou yǔ zhēnzhū* (玩偶与珍珠 [Lalka i perła]), <https://book.douban.com/subject/35435103/> (dostęp: 17.10.2024).

⁸ *Shìjièshàng zuì chǒu de nǚrén* (世界上最丑的女人 [Najbrzydsza kobieta na świecie]), <https://book.douban.com/subject/35574974/> (dostęp: 17.10.2024).

⁹ *Ào'erníjiā·Tuókǎnīqīnkē Olga Tokarczuk de zuopin* (奥尔加·托卡尔丘克 Olga Tokarczuk 的作品 [Dzieła Olgi Tokarczuk]), <https://book.douban.com/author/4608358/books?sortby=vote&format=pic> (dostęp: 17.10.2024).

są podobne do twórczości Mo Yana¹⁰ i Gabriela Garcii Márqueza. Powieść *Prawiek i inne czasy* jest porównywana przez nich do *Stu lat samotności* Márqueza ze względu na wspólny dla obu dzieł realizm magiczny¹¹.

Badacze zajmujący się przekładami prac Olgi Tokarczuk na język chiński skupiają się na osiągnięciach polskiej autorki w Chinach i na Tajwanie¹². Dotychczas nie opublikowano prac analizujących przekłady Tokarczuk z języka polskiego na chiński z perspektywy badań językoznawczych. Zgodnie z wiedzą autorki niniejsza praca stanowi pierwszą analizę ekwiwalentów wykorzystanych do przekładu powieści Olgi Tokarczuk na język chiński.

Strategie tłumaczeniowe i ekwiwalencja

Przed rozpoczęciem przekładu tłumacz decyduje, którą technikę tłumaczeniową wykorzysta. Wybór strategii zależy od rodzaju tekstu oryginalnego, adresata tego tekstu i jego przekładu oraz celu tekstu i jego tłumaczenia. Teresa Tomasziewicz i Maria Piotrowska sugerują podział na trzy strategie: egzotyzację (pozostawienie elementów specyficznych dla kultury języka tekstu oryginalnego), naturalizację (wyłączenie z tekstu elementów nieznanych w kulturze języka tekstu przekładu) i neutralizację (wykorzystanie słów lub wyrażeń uniwersalnych dla kultur obu języków)¹³.

Ekwiwalencja jest relacją opartą na równoważności, natomiast ekwiwalenty są jednostkami języka lub tekstami, które w sposób praktyczny wdrażają tę relację. Jednostka języka wyjściowego, będąca wyrazem, grupą wyrazów lub zdaniem, powinna być równoważna jednostce języka docelowego. W przypadku ekwiwalencji tekstowej tekst oryginalny (nazywany wyjściowym) powinien być równoznaczny w stosunku do tekstu przekładu (nazywanego docelowym)¹⁴. Jerzy Pieńkos uważa, że ekwiwalencja może być pełna lub częściowa. Zachodzi, jeśli tekst docelowy budzi

¹⁰ Mo Yan jest chińskim pisarzem i laureatem Literackiej Nagrody Nobla z 2012 r., autorem znanych powieści, takich jak: *Obfite piersi, pełne biodra*, *Kraina Wódki* czy *Klan czerwonego sorga*. Jego styl literacki cechuje się połączeniem historii, współczesności i ludowości. Literatura Mo Yana nawiązuje do realizmu magicznego.

¹¹ Y. Li, *Czula narracja...*, s. 42.

¹² Por. Y. Li, *Literatura polska w Chinach*; W. Lan, *Literackie przekłady i formy prezentacji twórczości Olgi Tokarczuk w Chinach*, „Poznańskie Studia Polonistyczne. Seria Literacka” 2021, nr 40; Y. Li, *Czula narracja...*

¹³ T. Tomasziewicz, M. Piotrowska, *Strategia tłumaczeniowa* [w:] *Słownik polskiej terminologii przekładoznawczej*, red. Ł. Bogucki, J. Dybiec-Gajer, M. Piotrowska et al., Księgarnia Akademicka, Kraków 2019, s. 123–124.

¹⁴ W. Chlebda, *Ekwiwalencja i ekwiwalenty: między słownikiem a tekstami* [w:] *Na tropach translacji. W poszukiwaniu odpowiedników przekładanych*, red. W. Chlebda, Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, Opole 2011, s. 21–22.

takie same skojarzenia jak tekst oryginalny oraz przekazuje zarówno znaczenie oryginału, jak i sposób przedstawienia jego treści¹⁵.

Zdaniem Krzysztofa Hejwowskiego strategie tłumaczeniowe dzielą się na: reprodukcję z objaśnieniem, reprodukcję bez objaśnień, tłumaczenie syntagmatyczne z objaśnieniem, tłumaczenie syntagmatyczne bez objaśnień, uznany ekwiwalent, ekwiwalent funkcjonalny, hiperonim, ekwiwalent opisowy oraz opuszczenie. Reprodukacja z objaśnieniem to zastosowanie w języku przekładu słowa bądź wyrażenia występującego w języku oryginału wraz z wyjaśnieniem jego znaczenia. Tłumaczenie syntagmatyczne z objaśnieniem jest przekładem dosłownym zawierającym dodatkowe wyjaśnienie w przypisach lub tekście. Uznany ekwiwalent to taki, który jest powszechnie używanym odpowiednikiem danego słowa lub wyrażenia w języku przekładu. Natomiast użycie ekwiwalentu funkcjonalnego to zastąpienie nazwy lub aluzji do zjawiska powszechnego w kulturze języka źródłowego ekwiwalentem bardziej powszechnym w kulturze języka przekładu¹⁶. Hiperonim natomiast jest definiowany jako „wyraz o znaczeniu szerszym i nadrzędnym w stosunku do innych, np. *kwiat* w stosunku do wyrazu *tulipan*”¹⁷. Ekwiwalent opisowy jest odpowiednikiem terminu z języka wyjściowego w postaci opisu lub definicji w języku docelowym. Natomiast opuszczenie polega na pominięciu pewnego słowa lub wyrażenia w tłumaczeniu¹⁸. Ze względu na różnice historyczne, kulturowe i społeczne często występujące między państwami, z których pochodzą tekst oryginalny i docelowy, odpowiednimi strategiami do zastosowania w przekładzie literatury będą: 1) wykorzystanie reprodukcji lub tłumaczenia syntagmatycznego z objaśnieniem oraz 2) użycie ekwiwalentu funkcjonalnego. Wyjaśnienie znaczenia danego pojęcia czy zjawiska w przypisie¹⁹ albo zastąpienie danego słowa ekwiwalentem

¹⁵ J. Pieńkos, *Podstawy przekładoznawstwa. Od teorii do praktyki*, Zakamycze, Kraków 2003, s. 172–173.

¹⁶ K. Hejwowski, *Kognitywno-komunikacyjna teoria przekładu*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006, s. 76–82.

¹⁷ *Hiperonim*, <https://sjp.pwn.pl/slowniki/hiperonim.html> (dostęp: 17.10.2024).

¹⁸ K. Hejwowski, *Kognitywno-komunikacyjna teoria przekładu*, s. 82–83.

¹⁹ Np. dosłowny przekład nazwy święta *Wigilia Świętego Jana* jako 聖約翰節 *shèng Yuēhàn jié*, opatrzony przypisem „聖約翰節是基督教的一個節日。六月二十四日是夏至后第三天，在英格蘭是季節首日。西方敬拜仲夏太陽的活動很普遍，已經紮根在人們的心中。基督教將這個日子定為約翰的紀念日，稱聖約翰節。Shèng Yuēhàn jié shì jīdùjiào de yī ge jiérì. Liùyuè èrshísìrì shì xiàzhìhòu dì-sāntiān, zài yīnggélán shì jìjìe shǒurì. Xīfāng jìngbài zhòngxià tàiyángde huódòng hěn pǔbiàn, yǐjīng zāgēn zài rénmen de xīnzhōng. Jīdùjiào jiāng zhègè rìzì dìngwéi Yuēhàn de jìniànrì, chēng shèng Yuēhànjié. [Wigilia Św. Jana to święto chrześcijańskie przypadające 24 czerwca, tj. trzeciego dnia po przesileniu letnim. Jest to pierwszy dzień kolejnej pory roku w Anglii. W krajach zachodnich często czci się przesilenie letnie. Ten zwyczaj już zakorzenił się w ludzkich sercach. Według religii chrześcijańskiej dzień ten jest Wigilią Św. Jana, nazywany Świętem Świętego Jana.], O. Tokarczuk, *Tàigū he qíta de shíjiān* (太古和其他的時間 [Prawiek i inne czasy]), tłum. Y. Lijun, Y. Hanrong, Taipei 2019, s. 63.

bliższym kulturze docelowej, lecz wciąż nawiązującym do kultury tekstu oryginalnego²⁰, sprawi, że skojarzenia danych pojęć czy zjawisk wśród chińskojęzycznych odbiorców będą zbliżone do skojarzeń polskojęzycznych czytelników.

Nieprzekładalność

Wojtasiewicz uważa, że nieprzekładalność to brak możliwości wyrażenia w języku przekładu tego, co zostało wyrażone w języku oryginału²¹. Jego zdaniem „nieprzekładalność może dotyczyć jedynie pewnych wypadków szczególnych, może nawet bardzo licznych, ale dających się interpretować jako wyjątki od ogólnej zasady przekładalności z jednego języka na drugi”²². Do niemożności przekładu tekstu z języka źródłowego na język docelowy dochodzi m.in. wtedy, gdy w języku docelowym nie istnieją takie same środki strukturalne i pojęcia jak w języku źródłowym²³. Jako że Wojtasiewicz był jednym z ojców polskiej sinologii, jego rozważania można połączyć ze zjawiskiem nieprzekładalności występującym w tłumaczeniach z języka chińskiego na język polski i odwrotnie. Zarówno w języku chińskim, jak i polskim istnieją pojęcia, które nie wzbudzą tych samych skojarzeń wśród Polaków oraz Chińczyków czy Tajwańczyków (por. przyp. 19 i 20). Tłumacz może napotkać dodatkowe trudności w przypadku: 1) przekładu z języka rozporządzającego większą liczbą środków strukturalnych na język rozporządzający ich mniejszą liczbą, 2) przekładu z języka rozporządzającego mniejszą liczbą środków strukturalnych na język rozporządzający ich większą liczbą oraz 3) sytuacji, gdy język tekstu oryginalnego i tekstu przekładu rozporządzają różnymi środkami strukturalnymi, lecz nie można stwierdzić, który z tych języków jest bogatszy w środki strukturalne. Jak zauważył Olgierd Wojtasiewicz, język polski jest bogatszy od chińskiego o pismo alfabetyczne, natomiast język chiński jest bogatszy od polskiego o pismo ideograficzne²⁴.

Nieprzekładalność całkowita lub częściowa zachodzi, gdy tekst nie wzbudza takich samych skojarzeń wśród odbiorców języka docelowego jak wśród odbiorców tekstu źródłowego. Do tego typu zjawiska dochodzi w przypadku terminów nazywanych przez Wojtasiewicza „terminami technicznymi”. Wiele z nich jest całkowicie nieprzekładalnych, ponieważ nie wzbudzają wśród odbiorców skojarzeń albo są sukcesywnie absorbowane przez język tekstu docelowego i przekształcane z powodu odmiennych systemów ortograficznych lub fonetycznych. Do terminów

²⁰ Np. zastąpienie nazwy gry w rzucanego grą 抓拐 *zhuānguǎi*, której zasady są podobne do polskiej gry, O. Tokarczuk, *Taigu be qita de shijian*, s. 81.

²¹ O. Wojtasiewicz, *Wstęp do teorii tłumaczenia*, wyd. 4, Wydawnictwo Tępis, Warszawa 2005, s. 29.

²² *Ibidem*.

²³ *Ibidem*, s. 30.

²⁴ *Ibidem*, s. 33–34.

technicznych można zaklasyfikować m.in.: 1) nazwy flory i fauny, 2) nazwy potraw i napojów, 3) nazwy walut, 4) nazwy budynków, 5) nazwy broni, 6) nazwy miar, 7) nazwy pojazdów, 8) nazwy urzędów, 9) nazwy tańców, 10) nazwy terminów filozoficznych, oraz 11) nazwy zjawisk geograficznych i pogodowych²⁵. W języku chińskim można odnaleźć takie nieprzekładalne terminy techniczne, jak: nazwy żywności i napojów (np. pierożki *xiaolongbao* [小籠包] czy alkohol *baijiu* [白酒]), nazwy ubiorów (np. *qipao* [旗袍]) czy nazwy jednostek wagi (np. *jin* [斤]).

Analiza ekwiwalentów terminów technicznych

Na rzecz niniejszego artykułu dokonano analizy drugiego wydania przekładu powieści opublikowanego na Tajwanie w 2019 r. przez Locus Publishing Company. Celem niniejszego artykułu jest identyfikacja strategii tłumaczeniowych i ekwiwalentów wykorzystanych do przekładu terminów technicznych z języka polskiego na chiński na przykładzie tłumaczenia powieści *Prawiek i inne czasy* autorstwa Olgi Tokarczuk. Trzy kategorie terminów wybranych przez autorkę niniejszego artykułu są klasyfikowane przez Wojtasiewicza²⁶ jako nieprzekładalne²⁷. Autorka dokonała również analizy ekwiwalentów nazw produktów spożywczych, które nie są uważane przez Wojtasiewicza za nieprzekładalne, lecz są specyficzne dla kultury polskiej, stąd mogą zostać uznane za niemożliwe do przetłumaczenia.

W poniższych tabelach przedstawiono nazwy oryginalne w języku polskim, ich tłumaczenie na język chiński oraz transkrypcję *pinyin*. Ze względu na to, że przekład został napisany za pomocą znaków tradycyjnych używanych na Tajwanie, do zapisu ekwiwalentów w języku chińskim użyto jednakowego systemu pisma. Jako pierwsze przeanalizowano ekwiwalenty nazw potraw, następnie napojów i produktów spożywczych, a na koniec nazw roślin. Materiał został uporządkowany w tabelach w kolejności alfabetycznej.

Analiza ekwiwalentów nazw potraw

Jedną ze strategii tłumaczeniowych wykorzystanych przy przekładzie powieści *Prawiek i inne czasy* jest użycie ekwiwalentu funkcjonalnego. Został on zastosowany m.in. w przekładzie nazwy potrawy *uszka*, będącej składnikiem wigilijnego

²⁵ *Ibidem*, s. 61–69.

²⁶ Por. O. Wojtasiewicz, *Wstęp do teorii tłumaczenia*.

²⁷ Analiza terminów technicznych w niniejszym artykule została oparta na badaniach wykonanych na rzecz pracy magisterskiej zatytułowanej *Analiza przekładu powieści Olgi Tokarczuk „Prawiek i inne czasy” na język chiński* obronionej w 2022 r. na kierunku sinologia w Instytucie Orientalistyki na Wydziale Neofilologii na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

barszczu. Zastąpiono go potrawą 貓耳朵 (*māo'ěrduǒ*), co można przełożyć dosłownie jako ‘uszy kota’. Jest to pszenna przekąska o kształcie kocich uszu, wywodząca się z miasta Hangzhou, podawana m.in. z kawalkami kurczaka, suszonymi grzybami i pędami bambusa²⁸. Ekwiwalentem *kopytek* – potrawy z ziemniaków, mąki i jajek – jest 麵疙瘩 (*miàn gēdā*). Są to kluski wykonane z mąki, podawane w zupie z pomidorami i kapustą. Jada się je na północy Chin²⁹. Ekwiwalenty nazw zup 粥 i *zalewajka* w przekładzie powieści są niemal identyczne. Odpowiednikiem nazwy 粥 jest 酸菜麵疙瘩湯 (*suāncài miàn gēdātāng*), będący daniem podobnym do 麵疙瘩 (*miàn gēdā*), tj. ekwiwalentu polskiej potrawy *kopytka*. Jest to także zupa z kluskami z mąki i kwaśną kapustą³⁰. Zalewajka natomiast została przełożona jako 酸菜疙瘩湯 (*suāncài gēdātāng*). Przekład nazwy zupy 粥 różni się od przekładu nazwy zupy *zalewajka* jedynie słowem 麵 (*miàn*), które znaczy ‘zrobiony z mąki’. Żur i zalewajkę robi się z zakwasu, stąd ich szara barwa. Do obu zup dodaje się ziemniaki i wędlinę. Zarówno kolor, jak i składniki polskiego żurku i zalewajki różnią się od chińskiego 疙瘩湯 (*gēdātāng*). Kasza natomiast została zastąpiona ekwiwalentem funkcjonalnym 麥糕 (*màigāo*). Nie jest to potrawa wykonana z kaszy czy zawierająca ją, a ciasto pszenne podobne do bułek na parze nazywanych 饅頭 (*mántóu*). Pochodzi ona z prowincji Jiangsu i Zhejiang³¹. Nazwa *kasza* mogłaby zostać zastąpiona ekwiwalentem 藜麥糕 (*lí màigāo*), czyli dania wykonywanego z komosy ryżowej i skrobi z kasztanów wodnych³². Odpowiednik ten składa się z 麥糕 (*màigāo*), które znajduje się w ekwiwalencie nazwy *kasza*. Ostatnim ekwiwalentem funkcjonalnym w przekładzie nazw potraw jest ekwiwalent nazwy *majonez*. Odpowiednikiem tego składnika potrawy *jajka w majonezie* jest ‘olej salatkowy’ 沙拉油 (*shālà yóu*).

Nazwy potrawy *bigos* i ciasta *piernik* zostały przełożone przy użyciu ekwiwalentu opisowego odpowiednio jako ‘potrawka z mięsa i kiszonej kapusty’ 酸白菜燉肉 (*suān báicài dùnròu*)³³ oraz 蜜糖餅 (*mítáng bǐng*), co dosłownie oznacza ‘miodowe ciastko’. Miód jest składnikiem piernika, co jest możliwym powodem wyboru takiego odpowiednika. Nazwa *piernik* mogłaby zostać przetłumaczona przy użyciu

²⁸ *Mao erduo* (貓耳朵), https://wgly.hangzhou.gov.cn/art/2013/7/7/art_1229495367_58928690.html (dostęp: 17.10.2024).

²⁹ *Mian geda* (面疙瘩), <https://baike.baidu.com/item/%E9%9D%A2%E7%96%99%E7%98%A9/3713408> (dostęp: 17.10.2024).

³⁰ *Suancail mian gedatang* (酸菜面疙瘩汤), <https://m.xiangha.com/caipu/87528503.html> (dostęp: 17.10.2024).

³¹ *Maigao* (麦糕), <https://baike.baidu.com/item/%E9%BA%A6%E7%B3%95/3551907> (dostęp: 17.10.2024).

³² *Li maigao* (藜麦糕), <https://baike.baidu.com/item/%E8%97%9C%E9%BA%A6%E7%B3%95/17063883> (dostęp: 17.10.2024).

³³ *Dunrou* 炖肉, <https://www.zdic.net/hans/%E7%82%96%E8%82%89> (dostęp: 17.10.2024).

ekwiwalentu 薑餅 (*jiāngbǐng*), który jest powszechnie znanym odpowiednikiem nazwy tej słodkości.

W przykładzie nazwy *golonka* posłużono się błędnym ekwiwalentem 火腿 (*huǒtuǐ*), czyli ‘szynka’, która pochodzi z innej części tuszy wieprzowej niż golonka. Odpowiednim ekwiwalentem tej nazwy byłby 豬肘 (*zhūzhǒu*), który odnosi się do tej części świni, z której przygotowuje się golonkę. Z kolei nazwa *kanapka* została przetłumaczona jako 夾肉麵包 (*jiā ròu miànbāo*), co można przełożyć jako ‘pieczywo nadziewane mięsem’, mimo że w tekście oryginalnym nie wspomniano, jakie dodatki zawiera. Powszechnym odpowiednikiem nazwy *kanapka*, który mógłby zostać wykorzystany w przykładzie, jest 三明治 (*sānmíngzhì*).

Pozostałe nazwy potraw zostały przełożone dosłownie (tabela 1). Z analizy powyższego materiału wynika, że tłumacze wykorzystali ekwiwalenty funkcjonalne, ekwiwalenty opisowe oraz tłumaczenie dosłowne (jeden do jednego) w celu przetłumaczenia nazw potraw. W przykładzie wystąpił także błędny ekwiwalent i ekwiwalent, któremu nadano rozszerzone znaczenie (por. *kanapki*).

Tabela 1. Nazwy potraw w wersji polskiej i chińskiej z transkrypcją fonetyczną

Nazwa w języku polskim	Ekwiwalent w języku chińskim	Transkrypcja <i>pinyin</i>
Bigos	酸白菜燉肉	suān báicài dùnròu
Ciasto	糕點	gāodiǎn
Faszerowane jajka	填餡的雞蛋	tiánxiàn de jīdàn
Golonka	火腿	huǒtuǐ
Jajka w majonezie	澆沙拉油的雞蛋	jiāo shālāyóu de jīdàn
Kakaowe ciasta z polewą	裹糖衣的可可糕點	lǐ tángyī de kěkě gāodiǎn
Kanapki	夾肉麵包	jiā ròu miànbāo
Karp w galarecie	鯉魚凍	lǐyú dòng
Kasza ze skwarkami	豬油渣的麥糕	zhū yóuzhā de màigāo
Kopytka	麵疙瘩	miàn gēdā
Kromka chleba ze słoniną	一片抹了豬油的麵包	yī piàn mǒ le zhūyóu de miànbāo
Kurczak na zimno	冷盤雞肉	lěngpán jīròu
Nózki w galarecie	豬腳凍	zhūjiǎo dòng
Piernik	蜜糖餅	mìtáng bǐng
Pierogi	餃子	jiǎozi
Ryba w galarecie	魚肉凍	yúròu dòng
Salatka jarzynowa	蔬菜沙拉	shūcài shālā
Salatka z wątróbki i rzodkwi	豬肝和小紅蘿蔔沙拉	zhūgān hé xiǎo hóngluóbù shālā
Śledzie w śmietanie	奶油拌生青魚	nǎiyóu bàn shēng qīngyú

Uszka i barszcz	貓耳朵和紅甜菜湯	māo'ěrduǒ hé hóngtiáncàitāng
Zalewajka	酸菜疙瘩湯	suāncài gēdātāng
Żur	酸菜麵疙瘩湯	suāncài miàn gēdātāng

Źródło: opracowanie własne.

Analiza ekwiwalentów nazw produktów spożywczych i napojów

Ekwiwalenty funkcjonalne zostały wykorzystane zarówno w przekładzie nazw potraw, jak i nazw produktów spożywczych. Nazwa *wędlina* została przetłumaczona na przy użyciu ekwiwalentu funkcjonalnego jako 熏制的食品 (*xūnzhi de shípín*), czyli ‘wędzona żywność’. Odpowiednikiem nazwy *miód spadź* w analizowanym przekładzie jest 甘露 (*gānlù*), oznaczający ‘słodką rosę’. Wspomniana słodka rosa to spadź, będąca gęstą i słodką cieczą występującą na liściach i gałęziach drzew³⁴. 甘露 (*gānlù*) występuje także w nazwie *melon spadź* 甘露瓜 (*gānlùguā*), co nawiązuje do miodu spadziowego. Miód ten może nie być znany Chińczykom i Tajwańczykom, dlatego został zastąpiony ekwiwalentem funkcjonalnym. Natomiast odpowiednikiem chrzanu wykorzystanym w przekładzie jest ‘rzodkiew zwyczajna’ 蘿蔔 (*luóbù*). Jest to warzywo używane w kuchni chińskiej, podobnie ostre jak chrzan.

Wyrażenie *puszka po herbacie z Unrry* zostało przełożone przy użyciu strategii opuszczenia jako 烏龍茶的茶葉罐 (*wūlóngchá de chá yè guǎn*). Ekwiwalent ten można przetłumaczyć dosłownie jako ‘puszka po herbacie Oolong’. W przekładzie pominięto wyraz *Unrra*. UNRRA to Organizacja Narodów Zjednoczonych do Spraw Pomocy i Zagospodarowania, która prowadziła swoją działalność w latach 1945–1948 i dostarczała Polakom m.in. jedzenie w celu wsparcia mieszkańców kraju po wojnie³⁵. Zabieg opuszczenia uniemożliwia odbiorcy przekładu poznanie elementu historii powojennej Polski. Należałoby wyjaśnić w przypisie, czym była wspomniana UNRRA. Ponadto herbata występująca we fragmencie *puszka po herbacie z Unrry* jest określeniem ogólnym, natomiast w przekładzie występuje jako konkretny rodzaj herbaty, tj. ‘herbata Oolong’ 烏龍茶 (*wūlóngchá*). W przekładzie nazwy herbaty zaszedł proces udomowienia (inaczej: naturalizacji), który polega na zastosowaniu takiego ekwiwalentu, który jest najbliższy kulturze tekstu docelowego. Wybór tego konkretnego ekwiwalentu mógł być motywowany powszechnością tego gatunku herbaty na Tajwanie i w Chinach oraz nawiązaniem do czasów PRL, gdy herbata ta (zwana często w Polsce *ulung*) była popularną i jedną z najłatwiej dostępnych herbat.

³⁴ Spadź: <https://sjp.pwn.pl/sjp/spadz;2522617.html> (dostęp: 17.10.2024).

³⁵ Por. P. Jachowicz, *Działalność UNRRA w Polsce w latach 1945–1948*, „Zeszyty Naukowe / Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania” 1998, r. 2, nr 2.

W tłumaczeniu pojawił się również najprawdopodobniej błąd w przekładzie jednej z nazw napojów. W tekście wyjściowym występuje nazwa *kartkowa prawdziwa kawa*, która prawdopodobnie dotyczy kawy sprzedawanej na kartki w trakcie panowania ustroju komunistycznego w Polsce. Nazwa ta została przetłumaczona jako 一大盒不含咖啡因的咖啡 (*yī dà hé bù hán kāfēiyīn de kāfēi*), tj. ‘duże opakowanie kawy bezkofeinowej’. W przypadku tej nazwy można zaproponować ekwiwalent opisowy 通過使用配給票買的真純咖啡 (*tōngguò shǐyòng pèigěipiào mǎi de zhēncún kāfēi*), czyli ‘prawdziwa kawa kupowana przy użyciu kartek żywnościowych’, z przypisem, w którym znalazłoby się wyjaśnienie dotyczące historii tej praktyki z czasów PRL.

Nazwę *kompot* przetłumaczono z wykorzystaniem ekwiwalentu opisowego. Odpowiednikiem nazwy tego napoju w przekładzie jest ‘zupa z owoców kandyzowanych’ 糖煮水果湯 (*tángzhǔ shuǐguǒtāng*). Natomiast do przekładu nazw *kartofle* oraz *ziemniaki* w nazwie *kapusta i ziemniaki* wykorzystano ekwiwalent 馬鈴薯 (*mǎlíngshǔ*), który jest odpowiednikiem nazwy produktu *ziemniaki* używanym na Tajwanie i na południu Chin.

Pozostałe nazwy produktów spożywczych i napojów zostały przełożone dosłownie (tabela 2).

Z analizy powyższego materiału wynika, że tłumacze wykorzystali ekwiwalenty funkcjonalne, tłumaczenie dosłowne (kolokwializm), ekwiwalent opisowy oraz opuszczenie w celu przetłumaczenia nazw produktów spożywczych. W przekładzie wystąpił również jeden błędny ekwiwalent i ekwiwalent, któremu nadano rozszerzone znaczenie (por. *puszka po herbacie z Unrry*).

Tabela 2. Nazwy produktów i napojów w wersji polskiej i chińskiej z transkrypcją fonetyczną

Nazwa w języku polskim	Ekwiwalent w języku chińskim	Transkrypcja <i>pinyin</i>
Butelki oranżady	幾瓶檸檬汽水	jǐ píng níngméng qìshuǐ
Chrzan ze śmietaną	奶油拌的蘿蔔	nǎiyóu bàn de luóbù
Kapusta i ziemniaki	白菜和馬鈴薯	báicài hé mǎlíngshǔ
Kartkowa prawdziwa kawa	一大盒不含咖啡因的咖啡	yī dà hé bù hán kāfēiyīn de kāfēi
Kartofle	馬鈴薯	mǎlíngshǔ
Kompot	糖煮水果湯	tángzhǔ shuǐguǒtāng
Miód spadziowy	甘露	gānlù
Puszka po herbacie z Unrry	烏龍茶的茶葉罐	wūlóngchá de cháyè guǎn
Wędlina	熏制的食品	xūnzhì de shípǐn
Zsiadłe mleko	酸奶	suānnǎi

Źródło: opracowanie własne.

Analiza ekwiwalentów nazw roślin

Tak jak w przypadku powyższych terminów, niektóre nazwy roślin także zostały przetłumaczone za pomocą ekwiwalentów funkcjonalnych. Tradycja polegająca na wieszaniu wiechy (tj. wieńca) na dachu pod koniec budowy jest specyficzna dla kultury zachodniej. Nazwa *wiecha* została przełożona jako 一束青草 (*yī shù qīngcǎo*), czyli ‘wiązka trawy’. Dzięki takiemu zabiegowi u chińskich i tajwańskich czytelników mogą wystąpić częściowo podobne skojarzenia jak w przypadku polskich czytelników. Ekwiwalentem nazwy kwiatu *przebiśnieg* w przekładzie powieści jest 雪蓮花 (*xuělián huā*), która jest rośliną zwaną ‘saussurea involucrata’ (inaczej: śnieżnym lotosem) z rodziny astrowatych³⁶ i stosowaną w chińskiej medycynie³⁷. Jest to ekwiwalent funkcjonalny, znany chińskim odbiorcom, a jednocześnie ma podobne znaczenie co polska nazwa. *Beż* posiada dwa odpowiedniki w powieści: 1) 丁香花 (*dīngxiāng huā*) i 2) 丁香樹 (*dīngxiāng shù*). Pierwszy z nich nie funkcjonuje jako nazwa rośliny, natomiast drugi jest ekwiwalentem funkcjonalnym określającym ‘czapetkę pachnącą’, występującą m.in. na wyspie Hainan³⁸. Ekwiwalentem nazwy drzewa *olszyna* w przekładzie jest 赤楊林 (*chìyáng lín*), który jest określeniem drzewa ‘alnus japonica’, tj. ‘olszy japońskiej’³⁹. Odpowiednik nazwy *lwia paszcza* (龍頭花, *lóngtóu huā*) jest nazwą rośliny występującej m.in. w Azji, zwanej kroplikiem (mimulus)⁴⁰. Roślina *lebiodka* została przetłumaczona jako 濱藜 (*bīnlǐ*), czyli ‘loboda’, która pochodzi z rodziny szarłatowatych⁴¹, natomiast lebiodka pochodzi z rodziny jasnotowatych⁴². Ekwiwalentem nazwy rośliny *chrzan* w tłumaczeniu jest 蘿蔔葉子 (*luóbú yèzǐ*), tj. ‘liście rzodkwi zwyczajnej’. Podobny ekwiwalent funkcjonalny (tj. rzodkiew zwyczajna) został wykorzystany również do przetłumaczenia nazwy *chrzan* jako nazwy żywności⁴³. Chleb świętojański występuje w tłumaczeniu powieści Tokarczuk jako 角豆樹籽 (*jiǎodòu shùzǐ*). Określenie to dotyczy nasion drzewa karobowego, tj. chleba świętojańskiego. Ostatnim przykładem wykorzystania ekwiwalentu funkcjonalnego jest przekład nazwy *szczaw*. Została ona przetłumaczona jako 羊蹄草

³⁶ *Xuelianhua* (雪蓮花 [Saussurea involucrata]), healthymatters.com.hk (dostęp: 17.10.2024).

³⁷ Por. G. Gong, J. Huang, Y. Yang *et al.*, *Saussureae Involucratae Herba (Snow Lotus): Review of Chemical Compositions and Pharmacological Properties*, „Front Pharmacol” 2020, vol. 10.

³⁸ *Dingxiang shu* (丁香樹 [Czapetka pachnąca]), <https://baike.baidu.com/item/%E4%B8%81%E9%A6%99%E6%A8%B9/7880178> (dostęp: 17.10.2024).

³⁹ *Taiwan chiyang* (台灣赤楊 [Olsza japońska]), biodiv.tw (dostęp: 17.10.2024).

⁴⁰ *Longtou hua* (龍頭花 [Kroplik]), <http://tlpg.hsiliu.org.tw/plant/view/571> (dostęp: 17.10.2024).

⁴¹ *Binli* (濱藜 [Loboda]), <https://baike.baidu.com/item/%E6%BF%B1%E8%97%9C/10506408> (dostęp: 17.10.2024).

⁴² *Lebiodka pospolita*, <https://www.forumkwiatowe.pl/lebiodka-pospolita/> (dostęp: 17.10.2024).

⁴³ Por. *Analiza ekwiwalentów nazw produktów spożywczych i napojów* (kategoria – chrzan ze śmietaną).

(*yángtí cǎo*), która jest nazwą rośliny ‘emilia sonchifolia’ z rodziny astrowatych lub złożonych⁴⁴, przy czym szczaw pochodzi z rodziny rdestowatych⁴⁵.

W celu przetłumaczenia nazwy *sianokos* wykorzystano ekwiwalent opisowy, tj. 刮第一批青草的时候 (*guā dì-yīpī qīngcǎo de shíhòu*), co można przetłumaczyć dosłownie jako ‘podczas koszenia pierwszych traw’.

W przypadku grzybów nazwa *prawdziwek* została zastąpiona ekwiwalentem 白蘑 (*báimó*), oznaczającym grzyby ‘tricholoma mongolicum Imai’, występujące w prowincji Hebei w Chinach i Mongolii Wewnętrznej⁴⁶. Są to grzyby z rodziny gąskowatych⁴⁷. W celu przetłumaczenia nazwy grzyba *koźlak* wykorzystano metodę adaptacji fonetycznej. Ekwiwalentem tego grzyba w przekładzie jest 哥薩克蘑 (*gēsàkè mó*), w którym ostatnia sylaba 蘑 (*mó*) jest sylabą występującą w chińskim słowie grzyb – 蘑菇 (*mógu*).

W tłumaczeniu nazw roślin w powieści *Praviek i inne czasy* wystąpiły również błędne ekwiwalenty. Jednym z nich jest odpowiednik nazwy *kosztela* – 栗樹 (*lìshù*). Ekwiwalent ten jest określeniem na ‘kasztanowca’, natomiast polska kosztela jest odmianą jabłoni⁴⁸. Ponadto nazwa *borówki* została przetłumaczona jako 牛肝菌 (*niúgān jūn*), co oznacza ‘borowiki’. Ekwiwalent 牛肝菌 (*niúgān jūn*) został wykorzystany w przekładzie jako odpowiednik nazw *borówka*, *borowik* i *maślak*. Tłumaczenie to jest prawidłowe jedynie w przypadku nazwy grzyba *borowik*. Borowik jest także nazywany prawdziwkim, dlatego do przekładu nazwy prawdziwek można byłoby wykorzystać jednakowy ekwiwalent⁴⁹. Ostatnim błędnym ekwiwalentem jest ekwiwalent nazwy *czarny bez*, będący określeniem na *suszone ziarna* – 幹果仁 (*gān guǒrén*).

Pozostałe nazwy roślinności zostały przełożone dosłownie (tabela 3).

Z analizy powyższego materiału wynika, że tłumacze wykorzystali przekład dosłowny (jeden do jednego), ekwiwalenty funkcjonalne, adaptację fonetyczną oraz ekwiwalent opisowy. W przekładzie wystąpiły także błędne ekwiwalenty.

⁴⁴ *Yangticao* (羊蹄草 [Emilia sonchifolia]), http://m.zhongyoo.com/name/yangticao_127.html (dostęp: 17.10.2024).

⁴⁵ *Szczaw*, <https://www.medianauka.pl/szczaw> (dostęp: 17.10.2024).

⁴⁶ Por. N. Zhang, B. Yang, K. Mao *et al.*, *Comparison of structural characteristics and bioactivity of Tricholoma mongolicum Imai polysaccharides from five extraction methods*, „Frontiers in Nutrition” 2022, vol. 9.

⁴⁷ *Baimo* (白蘑 [Tricholoma mongolicum Imai]), [https://baike.baidu.com/item/%E7%99%BD%E8%98%91/22513618](https://baike.baidu.com/item/%E7%99%B D%E8%98%91/22513618) (dostęp: 17.10.2024).

⁴⁸ *Kosztela*, <https://sjp.pwn.pl/sjp/kosztela;2564819.html> (dostęp: 17.10.2024).

⁴⁹ *Borowik szlachetny*, <https://www.ekologia.pl/wiedza/grzyby/borowik-szlachetny> (dostęp: 17.10.2024).

Tabela 3. Nazwy roślin w wersji polskiej i chińskiej z transkrypcją fonetyczną

Nazwa w języku polskim	Ekwiwalent w języku chińskim	Transkrypcja <i>pinyin</i>
Anemony	銀蓮花	yínlián huā
Arcydzięgiel	歐白芷 / 白芷	ōu báizhǐ / báizhǐ
Barwinek	長春花	chángchūn huā
Berberys	伏牛花	fúniú huā
Bez	丁香樹	dīngxiāng shù
Białe piwonie	白芍藥	bái sháoyào
Blonie	草地	cǎodì
Borowiki	牛肝菌	niúgān jūn
Borówki	牛肝菌	niúgān jūn
Bzy	丁春花	dīngchūn huā
Chlebek świętojański	角豆樹籽	jiǎodòu shùzǐ
Chrzan	蘿蔔葉子	luóbù yèzi
Cykoria	菊苣	jújù
Czarny bez	幹果仁	gān guǒrén
Czeremcha	稠李	chóulǐ
Darnie	草皮	cǎopí
Dereń	山茱萸	shānzhūyú
Dmuchawce	白絨球	báiróngqiú
Dzwoneczki Świętego Rocha	聖羅赫的風鈴草	shèng Luòhè de fēnglíng cǎo
Georginie	白色天竺牡丹	báisè tiānzhúmǔdān
Glóg	山植	shānzhí
Goląbki	紅菇	hónggū
Hortensja	繡球花	xiùqiú huā
Jabłoń	蘋果樹	píngguǒ shù
Kanki poziomek i jagód	一箱箱草莓和漿果	yī xiāngxiāng cǎoméi hé jiāngguǒ
Kolendra	芫荽	yuánsuī
Komosa	灰菜	huīcài
Kosze grzybów	一籃籃蘑菇	yī lánlán mógu
Kosztela	栗樹	lìshù
Kozak	哥薩克蘑	gēsàkèmó
Kurki	雞油菌	jīyóu jūn
Kwiat paproci	蕨類植物的花	juélei zhíwù de huā
Kwiatki Świętej Małgorzaty	聖瑪格麗特的花	shèng Mǎgélìtè de huā
Lebiodka	濱藜	bīnlí

Lilie	百合花	bǎihé huā
Lipa	椴樹	duànshù
Lwie paszcze	龍頭花	lóngtóu huā
Łopian	牛蒡葉子	niúbàng yèzi
Maślaki	牛肝菌	niúgān jūn
Młode orzechy laskowe	鮮嫩的棒子	xiānnèn de bàngzi
Mniszki	蒲公英	púgōngyīng
Morwa	桑椹	sāngzhēn
Muchomor	蛤蟆菌	hámá jūn
Mydlnica	肥皂草	féizào cǎo
Olszyna	赤楊林	chìyáng lín
Pelargonie	天竺葵	tiānzhúkuí
Prawdziwek	白蘑	báimó
Prawoślaz	蜀葵	shǔkuí
Przebiśnieg	雪蓮花	xuělián huā
Rokitnik	沙棘	shājí
Sianokos	刮第一批青草的時候	guā dì-yīpī qīngcǎo de shíhòu
Szczaw	羊蹄草	yángtí cǎo
Topola	楊樹林	yáng shùlín
Wiecha na dachu	一束青草	yī shù qīngcǎo
Ziele świętej Klary	聖克拉拉的草藥	shèng Kèlālā de cǎoyào
Żagwie	多孔菌	duōkǒng jūn
Żywokost	聚合草	jùhé cǎo

Źródło: opracowanie własne.

Podsumowanie

W niniejszym artykule zebrano 22 nazwy potraw, 5 nazw produktów spożywczych, 5 nazw napojów oraz 57 nazw roślin. Z analizy wspomnianego materiału wynika, że do przekładu terminów technicznych, takich jak: nazwy potraw, żywności, napojów oraz roślin, wykorzystano ekwiwalenty funkcjonalne, przekład dosłowny (jeden do jednego), ekwiwalenty opisowe, adaptację fonetyczną oraz opuszczenie. W tłumaczeniu powieści wystąpiły także błędne ekwiwalenty i ekwiwalenty, których znaczenie zostało rozszerzone. Na podstawie analizy można wywnioskować, że terminy techniczne, uważane przez Wojtasiewicza za nieprzekładalne, można w większości przypadków przetłumaczyć przy użyciu odpowiednich strategii tłumaczeniowych.

Poprzez wykorzystanie ekwiwalentów funkcjonalnych do przekładu nazw potraw, produktów spożywczych, napojów i roślin zaszedł proces naturalizacji, dzięki któremu u odbiorców tajwańskiego przekładu mogą zostać wywołane skojarzenia podobne do tych co u polskich czytelników.

Osiągnięcie ekwiwalencji w przypadku tłumaczeń literackich jest znacznie bardziej problematyczne niż w przypadku przekładu tekstów technicznych. Trudności te mogą dotyczyć np. różnic kulturowych. Z tego względu wiele nazw potraw czy roślin zostało zastąpionych ekwiwalentami funkcjonalnymi. Kilka ekwiwalentów wykorzystanych w tłumaczeniu powieści Tokarczuk okazało się błędnymi odpowiednikami (por. *kartkowa prawdziwa kawa* czy *borówka*).

Wyniki niniejszej analizy mogą stanowić bazę ekwiwalentów dla tłumaczy języka chińskiego. Są one dowodem na to, że tłumaczenie terminów technicznych, uważanych za nieprzekładalne, jest możliwe przy użyciu odpowiednich ekwiwalentów, mogących wzbudzić stosunkowo podobne skojarzenia wśród odbiorców tekstu docelowego, jak wśród odbiorców tekstu źródłowego.

Literatura

- Ao'ernijia·Tuokaniquike Olga Tokarczuk de zuopin* (奥尔加·托卡尔丘克 Olga Tokarczuk 的作品 [Dziela Olgi Tokarczuk]), <https://book.douban.com/author/4608358/books?sortby=vote-&format=pic> (dostęp: 17.10.2024).
- Baimo* (白蘑 [Tricholoma mongolicum lmai]), <https://baike.baidu.com/item/%E7%99%BD%E8%98%91/22513618> (dostęp: 17.10.2024).
- Binli* (濱藜 [Łoboda]), <https://baike.baidu.hk/item/%E6%BF%B1%E8%97%9C/10506408> (dostęp: 17.10.2024).
- Borowik szlachetny*, <https://www.ekologia.pl/wiedza/grzyby/borowik-szlachetny> (dostęp: 17.10.2024).
- Chlebda W., *Ekwiwalencja i ekwiwalenty: między słownikiem a tekstami* [w:] *Na tropach translatów. W poszukiwaniu odpowiedników przekładanych*, red. W. Chlebda, Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, Opole 2011.
- Dingxiang shu* (丁香樹 [Czapetka pachnąca]), <https://baike.baidu.hk/item/%E4%B8%81%E9%A6%99%E6%A8%B9/7880178> (dostęp: 17.10.2024).
- Dunrou* (炖肉), <https://www.zdic.net/hans/%E7%82%96%E8%82%89> (dostęp: 17.10.2024).
- Gong G., Huang J., Yang Y., Qi B., Han G., Zheng Y., He H., Chan K., Wk Tsim K., Tx Dong T., *Saussureae Involucratae Herba (Snow Lotus): Review of Chemical Compositions and Pharmacological Properties*, „Front Pharmacol” 2020, vol. 10.
- Hejrowski K., *Kognitywno-komunikacyjna teoria przekładu*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006.
- Hiperonim*, <https://sjp.pwn.pl/slowniki/hiperonim.html> (dostęp: 17.10.2024).
- Jachowicz P., *Działalność UNRRA w Polsce w latach 1945–1948*, „Zeszyty Naukowe / Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania” 1998, r. 2, nr 2.
- Kosztela*, <https://sjp.pwn.pl/sjp/kosztela;2564819.html> (dostęp: 17.10.2024).

- Lan W., *Literackie przekłady i formy prezentacji twórczości Olgi Tokarczuk w Chinach*, „Poznańskie Studia Polonistyczne. Seria Literacka” 2021, nr 40.
- Lebiodka pospolita*, <https://www.forumkwiatowe.pl/lebiodka-pospolita/> (dostęp: 17.10.2024).
- Li maigao* (黎麦糕), <https://baike.baidu.com/item/%E8%97%9C%E9%BA%A6%E7%B3%95/17063883> (dostęp: 17.10.2024).
- Li Y., *Czuła narracja: nowe oblicze literatury polskiej w oczach Chińczyków*, „Poznańskie Studia Polonistyczne. Seria Literacka” 2021, nr 40.
- Li Y., *Literatura polska w Chinach*, Katowice 2017.
- Longtou hua* (龍頭花 [Kroplik]), <http://tlpg.hsiliu.org.tw/plant/view/571> (dostęp: 17.10.2024).
- Maigao* (麦糕), <https://baike.baidu.com/item/%E9%BA%A6%E7%B3%95/3551907> (dostęp: 17.10.2024).
- Mao'erduo* (猫耳朵), https://wgly.hangzhou.gov.cn/art/2013/7/7/art_1229495367_58928690.html (dostęp: 17.10.2024).
- Mian geda* (面疙瘩), <https://baike.baidu.com/item/%E9%9D%A2%E7%96%99%E7%98%A9/3713408> (dostęp: 17.10.2024).
- Pieńkos J., *Podstawy przekładoznawstwa. Od teorii do praktyki*, Zakamycze, Kraków 2003.
- Shijieshang zuì chǒu de nǚrén* (世界上最丑的女人 [Najbrzydsza kobieta na świecie]), <https://book.douban.com/subject/35574974/> (dostęp: 17.10.2024).
- Spadź*, <https://sjp.pwn.pl/sjp/spadz;2522617.html> (dostęp: 17.10.2024).
- Suancai mian gedatang* (酸菜面疙瘩汤), <https://m.xiangha.com/caipu/87528503.html> (dostęp: 17.10.2024).
- Szczaw*, <https://www.medianauka.pl/szczaw> (dostęp: 17.10.2024).
- Taiwan chiyang* (台灣赤楊 [Olsza japońska]), biodiv.tw (dostęp: 17.10.2024).
- Tokarczuk O., *Prawiek i inne czasy*, Kraków 2019.
- Tokarczuk O., *Taigu he qita de shijian* (太古和其他的时间 [Prawiek i inne czasy]), tłum. Y. Lijun, Y. Hanrong, Taipei 2019.
- Tomaszkiewicz T., Piotrowska M., „Strategia tłumaczeniowa” [w:] *Słownik polskiej terminologii przekładoznawczej*, red. Ł. Bogucki, J. Dybiec-Gajer, M. Piotrowska, T. Tomasziewicz, Księgarnia Akademicka, Kraków 2019.
- Wan'ou yu zhenzhu* (玩偶与珍珠 [Lalka i perła]), <https://book.douban.com/subject/35435103/> (dostęp: 17.10.2024).
- Wojtasiewicz O., *Wstęp do teorii tłumaczenia*, wyd. 4, Wydawnictwo Tepis, Warszawa 2005.
- Wspomnienie o prof. Yi Lijun*, 8.02.2022, <https://www.gov.pl/web/chiny/wspomnienie-o-prof-yi-lijun> (dostęp: 3.01.2025).
- Xuelian hua* (雪蓮花 [Saussurea involucreta]), healthymatters.com.hk (dostęp: 17.10.2024).
- Yangti cao* (羊蹄草 [Emilia sonchifolia]), http://m.zhongyoo.com/name/yangticao_127.html (dostęp: 17.10.2024).
- Zhang N., Yang B., Mao K., Liu Y., Chitrakar B., Wang X., Sang Y., *Comparison of structural characteristics and bioactivity of Tricholoma mongolicum Imai polysaccharides from five extraction methods*, „Frontiers in Nutrition” 2022, vol. 9.

SUMMARY

(UN)TRANSLATABILITY: THE EQUIVALENTS OF TECHNICAL TERMS IN THE CHINESE TRANSLATION OF OLGA TOKARCZUK'S *PRIMEVAL AND OTHER TIMES*

Untranslatability is defined as an inability to express a text in a target language so that it evokes identical or similar associations as in the source language. It has often been claimed that technical terms, such as the names of food, money units, and clothing, are untranslatable. This article argues that even technical terms can be translated from one language to another. It aims to identify the translation strategies and equivalents used by Yi Lijun and Yuan Hanrong to translate the names of dishes, food products, beverages, and vegetation into Chinese in the translation of Olga Tokarczuk's *Primeval and Other Times*. I show that technical terms can be translated using functional equivalents, word-to-word equivalents, description, phonetic adaptation, and omission. What is more, some of the equivalents used in the translation are incorrect. This article contributes to research on literary translation from Polish into Chinese. Also, it suggests what strategies should be used properly to translate technical terms.